

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Językowo-kulturowy obraz życia codziennego mieszkańców Gochów na podstawie analizy rozmów z mieszkańcami gminy Lipnica.

Wybrane zagadnienia

Niniejsza dysertacja jest próbą ukazania bogactwa, różnorodności oraz cech charakterystycznych językowo-kulturowego obrazu życia codziennego mieszkańców Gochów. Przedmiot badań stanowią spisane wypowiedzi mieszkańców gminy Lipnica. Dokonując analizy językowo-kulturowego obrazu życia codziennego mieszkańców Gochów, nakreśliłam obszary tematyczne, wokół których poruszałam się w czasie przeprowadzania rozmów: narodziny dziecka, chrzest, pielęgnacja dziecka, młode lata, planowanie rodziny, wesele. Analiza ta przeprowadzona została w kontekście badań opartych na językoznawstwie i kulturoznawstwie, tj. według jednej z jej podstawowych kategorii metod, jaką jest językowy i kulturowy obraz świata.

Dysertacja składa się z trzech części. W pierwszej skupiłam się na aspektach teoretycznych językowego i kulturowego obrazu świata, przedstawiłam rys historyczno-społeczny Gochów oraz przeanalizowałam płaszczyznę językową badanego materiału. W drugiej części znalazła się prezentacja oraz analiza zgromadzonego w czasie rozmów z interlokutorami materiału badawczego. W trzeciej części ukazałam wnioski na podstawie części badawczej, zachęcające do dalszych badań językoznawczych i etnograficznych.

Pracy przyświeca cel informacyjno-poznawczy: tematyczna i językowo-stylistyczna charakterystyka materiału, ma ona z jednej strony ukazać bogactwo i różnorodność, z drugiej zaś uwydatnić pewne cechy charakterystyczne języka i kultury mieszkańców Gochów, związanych z ich życiem codziennym. Na pytania ankiety odpowiadało 44 respondentów. Adresatami ankiet byli mężczyźni i kobiety w przedziale wiekowym 30-90 lat, zamieszkujący miejscowości z gminy Lipnica, o różnym statusie społecznym i poziomie wykształcenia. W większości rozdziałów podzieliłam analizę wypowiedzi na kategorie wiekowe celem uwydatnienia podobieństw i różnic językowych i kulturowych. W przypadku skromnego

materiału leksykalnego z danego obszaru tematycznego, dokonałam analizy ogólnej, bez podziału na kategorie wiekowe respondentów.

W pracy zastosowałam metodę, polegającą na tym, że w każdym podrozdziale wyodrębniłam pola leksykalno-semantyczne, poddałam analizie leksemy używane przez respondentów. Wyrazy klucze charakterystyczne dla danego tematu (przykładowo w rozdziale „Planowanie rodziny” *brutka, knôp*) porównałam z zapisem w słownikach Eugeniusza Gołąbka, Stefana Ramuła, Bernarda Sychty i Jana Trepczyka. Oprócz tego, biorąc pod uwagę wartość semantyczną zgromadzonego materiału, porównałam treści usłyszane od respondentów z opracowaniami. Dzięki temu powstał materiał bogaty językowo i kulturowo, co pomogło uwydatnić cechy językowo-kulturowego obrazu świata mieszkańców Gochów.

Od kilku dziesięcioleci obserwujemy proces zanikania odmian gwarowych języka kaszubskiego, co jest efektem posługiwania się w życiu codziennym Kaszubów głównie językiem polskim oraz wymierania tych mieszkańców, dla których język kaszubski jest językiem pierwszym lub jedynym. W obliczu postępującego zanikania odmian gwarowych języka kaszubskiego badanie słownictwa Gochów czy innych regionów Kaszub stanowi niewątpliwą konieczność. Niniejsza praca rekonstruuje leksykę kaszubszczyzny mówionej mieszkańców Gochów – regionu słabo znanego językoznawstwu.

Tak opracowany materiał może być w przyszłości dobrym punktem odniesienia dla kolejnych badań w literaturze lub innych obszarach tematycznych, związanych z życiem codziennym mieszkańców gminy Lipnica.

Karolina Keler

Summary of the doctoral dissertation

Linguistic and cultural picture of the everyday life of the inhabitants of Gochy based on the analysis of conversations with the inhabitants of the Lipnica commune.

Selected Issues

This dissertation is an attempt to show the richness, diversity and characteristics of the linguistic and cultural image of everyday life of the inhabitants of Gochy. The subject of the research are the written statements of the inhabitants of the Lipnica commune. When analyzing the linguistic and cultural picture of the everyday life of the inhabitants of Gochów, I outlined the thematic areas around which I moved during the interviews: childbirth, baptism, child care, young years, family planning, wedding. This analysis was carried out in the context of linguistics-based research and cultural studies, i.e. according to one of its basic categories of methods, which is the linguistic and cultural image of the world.

The dissertation consists of three parts. In the first one, I focused on the theoretical aspects of the linguistic and cultural image of the world, presented the historical and social outline of Gochów and analyzed the linguistic level of the researched material.

The second part included a presentation and analysis of the information gathered during the talks with interlocutors of research material. In the third part, I presented conclusions based on the research part, encouraging further linguistic and ethnographic research.

The work is guided by an informative and cognitive goal: thematic and linguistic-stylistic characteristics of the material, on the one hand, it is to show the richness and diversity, and on the other hand, to highlight certain characteristics of the language and culture of the inhabitants of Gochów, related to their everyday life. 44 respondents answered the questions of the survey. The addressees of the surveys were men and women aged 30-90, living in towns in the commune of Lipnica, of various social status and level of education.

In most chapters, I divided the analysis of statements into age categories in order to highlight linguistic and cultural similarities and differences. In the case of modest lexical material from a given subject area, I made a general analysis, without dividing it into the age categories of the respondents.

In the work, I used a method consisting in separating the lexical and semantic fields in each subchapter, and analyzing the lexemes used by the respondents. Key words specific to a given topic (for example, in the chapter "Family planning" *brutka, knôp*) were compared with entries in the dictionaries of Eugeniusz Gołębek, Stefan Ramuł, Bernard Sychta and Jan Trepczyk. In addition, taking into account the semantic value of the collected material, I compared the content heard from the respondents with the studies. As a result, a linguistically and culturally rich material was created, which helped to highlight the features of the linguistic and cultural picture of the world of the inhabitants of Gochy.

For several decades, we have been observing the process of disappearance of Kashubian dialectal varieties, which is the result of Kashubians using mainly Polish in everyday life and the extinction of those inhabitants for whom Kashubian is the first or only language. In the face of the progressive disappearance of dialectal varieties of the Kashubian language, the study of the vocabulary of the Gochas or other regions of Kashubia is an undoubted necessity. This work reconstructs the lexicon of the spoken Kashubian language of the inhabitants of Gochów - a region poorly known to linguistics.

The material developed in this way may in the future be a good reference point for further research in the literature or other thematic areas related to the everyday life of the inhabitants of the Lipnica commune.